โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐

๑. หน่วยงานรับผิดชอบ

๑.๑ หน่วยงานหลัก สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

๑.๒ หน่วยงานบูรณาการ หน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์/นโยบาย

๒.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ: ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๒.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๒.๑ ประเด็นแผนแม่บท: ประเด็นพลังทางสังคม

๒.๒.๒ ประเด็นแผนย่อย: การเสริมสร้างทุนทางสังคม

๒.๒.๓ เป้าหมายของแผนย่อย: ภาคีการพัฒนามีบทบาทในการพัฒนาสังคมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓

๒.๓.๑ หมุดหมายที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

๒.๓.๒ เป้าหมาย: มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น

๒.๔ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

๒.๔.๑ เป้าหมายที่ ๑๖ ความสงบสุข ยุติธรรม และสถาบันเข้มแข็ง

๒.๔.๒ เป้าหมายย่อย ๑๖.๗ สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ

๒.๕ นโยบายรัฐบาล

๒.๕.๑ ข้อ ๑ นโยบายพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

- ข้อ ๑.๒ สืบสานต่อยอดโครงการพระราชดำริและโครงการตามแนวพระราชดำริ
  - การส่งเสริมการดำเนินงานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

๒.๖ นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๒.๖.๑ ข้อ ๓ พัฒนาศักยภาพเกษตรกร

- ยกระดับทักษะผ่านหลักสูตร Reskill และ Upskill
  - สร้างองค์ความรู้ ทักษะสมัยใหม่/สนับสนุนการประกอบอาชีพด้านการเกษตร

๒.๗ ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ๒๕๗๐

- ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ ข้อ ๔ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ประเด็นยุทธศาสตร์ตามแผนย่อยของแผนแม่บท ข้อ ๔.๑.๑ พลังทางสังคม ข้อ ๔.๑.๑.๔ การดำเนินภารกิจตามแผนแม่บทพลังทางสังคม

/ ๓. หลักการ...

๓. หลักการและเหตุผล

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๑๒๗,๐๕๘ ไร่ หรือ ๒๐๔ ตารางกิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอเวียงหนองล่อง ประกอบด้วย ๓๒ หมู่บ้าน ๖ ตำบล มีราษฎรประมาณ ๒๒,๗๖๒ คน หรือ ๘,๖๔๑ ครัวเรือน โดยมีเป้าหมายเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ในพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ควบคู่การจัดที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย พัฒนาระบบสาธารณูปโภค ยกระดับรายได้ และความเป็นอยู่ของราษฎรในพื้นที่ โดยดำเนินการจัดสรรที่ดินให้แก่ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างอ่างเก็บน้ำ และมุ่งเน้นให้เกิดการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะป่าไม้ให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่ราษฎร เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น

ในระยะแรกของการดำเนินงานประกอบด้วย ๖ แผนงานหลัก คือ แผนงานทรัพยากรป่าไม้ แผนงานทรัพยากรน้ำ แผนงานทรัพยากรดิน แผนงานพัฒนาเส้นทางคมนาคมและสาธารณูปโภค แผนงานพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตร แผนพัฒนาสังคม และ ๑ แผนงานรอง คือ แผนงานด้านการบริหารโครงการ ซึ่งในการดำเนินโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ นั้น พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้พระราชทานแนวทางดำเนินการในลักษณะโครงการความร่วมมือระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ โดยใช้แผนที่ฉบับเดียวกัน ทั้งนี้ ในส่วนของ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) มีบทบาทในการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับการจัดระเบียบชุมชน และจัดแบ่งพื้นที่ทำกินและพื้นที่อาศัยให้แก่ราษฎรที่ยากจน รวมทั้งการพัฒนาส่งเสริมอาชีพ เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพมีรายได้ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นซึ่งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดลำพูน (ส.ป.ก.ลำพูน) ได้ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้กับเกษตรกรในเขตพื้นที่ตำบลนครเจดีย์ ตำบลน้ำดิบ และตำบลมะกอก อำเภอป่าซาง รวม ๑,๙๔๒ ราย ๒,๖๓๕ แปลง ประมาณ ๒๒,๘๙๕ ไร่ ตำบลเหล่ายาว อำเภอบ้านโฮ่ง รวม ๒๑๓ ราย ๒๕๘ แปลง ประมาณ ๑,๓๗๙ ไร่ และตำบลหนองยวง อำเภอเวียงหนองล่อง รวม ๑๒๔ ราย ๑๕๑ แปลง ประมาณ ๑,๓๐๕ ไร่ รวมทั้งสิ้น ๒,๒๗๙ ราย ๓,๐๔๔ แปลง ประมาณ ๒๕,๕๗๙ ไร่ (ข้อมูลจาก ส.ป.ก.ลำพูน : ๓๐ กันยายน ๒๕๖๘)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ส.ป.ก. ได้ขับเคลื่อนกระบวนงานตามแนวพระราชดำริ นอกเหนือจากกิจกรรมหลัก (การจัดที่ดิน) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสนับสนุนให้เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ พึ่งพาตนเอง ด้วยการฝึกอบรมพัฒนาอาชีพ การสนับสนุนปัจจัย การผลิต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ โดยให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยการส่งเสริมการปลูกป่าชุมชนและการปลูกไม้เศรษฐกิจควบคู่กันไปด้วย โดยมีตัวอย่างความสำเร็จ เช่น โครงการขับเคลื่อนชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงในเขตปฏิรูปที่ดิน ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรแบบธรรมชาติ

ด้วยพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ มีขนาดใหญ่ มีเกษตรกรได้รับการจัดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน ๒,๒๗๙ ราย ๓,๐๔๔ แปลง เนื้อที่ประมาณ ๒๕,๕๗๙ ไร่ จึงจำเป็นที่จะขยายผลองค์ความรู้จากตัวอย่างการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ ไปสู่เกษตรกรรายใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาเพื่อยกระดับเกษตรกรรายเดิม

/ เพื่อให้...

เพื่อให้เกษตรกรนำองค์ความรู้ไปปรับใช้และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว เมื่อเกษตรกรประสบผลสำเร็จก็จะสามารถเป็นตัวอย่างการพัฒนา และถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่เกษตรกรรายอื่นต่อไป ซึ่งจะถือว่าเป็นการพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนโดยมีเกษตรกรเป็นกลไกสำคัญ ทั้งนี้ ส.ป.ก. จะขับเคลื่อนงานพัฒนาเกษตรกรตามห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) มีการวิเคราะห์ศักยภาพและตลาด เพื่อจัดการระบบผลิตให้ตรงเป้าหมาย และดำเนินงานอย่างมีลำดับขั้นตอนเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินงานอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาพื้นที่สำนักงานสนามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เพื่อขยายผลธนาคารอาหารชุมชน (เกษตรวิชญา) ในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ การปฏิบัติไปสู่ประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม สร้างฐานเรียนรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพ ฐานการเรียนรู้การรวบรวมพันธุ์พืช ไม้ดอก ไม้ประดับ และสมุนไพร ฯลฯ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกษตรกร ๒,๒๗๙ ราย ในเขตปฏิรูปที่ดินอำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่ง และอำเภอเวียงหนองล่อง รวมทั้งราษฎรโดยรอบพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาว อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลำพูน ได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

๔. วัตถุประสงค์

๔.๑ เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ และพัฒนารายได้เกษตรกร

๔.๒ เพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อม ป่าไม้ และสร้างจิตสำนึกให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๔.๓ เพื่อพัฒนาพื้นที่สำนักงานสนามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป

๕. กลุ่มเป้าหมายการดำเนินการ

เกษตรกร/ทายาทเกษตรกรเป้าหมายในเขตพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๑๐๐ ราย

๖. พื้นที่ดำเนินการ

อำเภอบ้านโฮ่ง, อำเภอป่าซาง และอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน

๗. วิธีดำเนินงาน

๗.๑ สำรวจความต้องการของเกษตรกร

๗.๒ ประสาน สำรวจข้อมูลพื้นที่ เกษตรกรเป้าหมาย/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงโครงการ

๗.๓ ฝึกอบรม/ศึกษาดูงาน เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน ๑๐๐ ราย

๗.๔ สนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรเป้าหมาย จำนวน ๑๐๐ ราย

๗.๕ พัฒนาพื้นที่สำนักงานสนามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เพื่อขยายผลธนาคารอาหารชุมชน (เกษตรวิชญา) ในเขตปฏิรูปที่ดิน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ การปฏิบัติไปสู่ประชาชนในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม สร้างฐานเรียนรู้ด้านการส่งเสริมอาชีพ ฐานการเรียนรู้การรวบรวมพันธุ์พืช ไม้ดอก ไม้ประดับ และสมุนไพร ฯลฯ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ

๗.๖ คัดเลือกเกษตรกรที่พร้อมในการพัฒนาให้เป็นตัวอย่าง และให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต จำนวน ๒ ราย

/ ๗.๗ รายงาน...

๗.๗ รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานและผลการใช้จ่ายเงินประจำเดือนในระบบ ALRO Tracking และรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี

๗.๘ การติดตามประเมินผลเกษตรกรตามแบบสัมภาษณ์เกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรม

๗.๙ การสร้างภาพลักษณ์ผลการพัฒนาตามแนวทางพระราชดำริ การจัดกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการ และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวเนื่องกับโครงการฯ

๗.๑๐ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ส.ป.ก. จังหวัด/ส่วนกลาง

๘. ตัวชี้วัด

๘.๑ เชิงปริมาณ : เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการส่งเสริมตามแนวทางพระราชดำริ จำนวน ๑๐๐ ราย

๘.๒ เชิงคุณภาพ : เกษตรกรเป้าหมายที่น้อมนำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติและได้ผลจริงไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๕

๘.๓ ผลสัมฤทธิ์ : เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐

๙. งบประมาณ

รวมทั้งสิ้น ๑,๙๖๕,๒๐๐ บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนหกหมื่นห้าพันสองร้อยบาทถ้วน) ประกอบด้วย

๙.๑ พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๗๐ จำนวน ๑,๐๔๒,๖๐๐ บาท (หนึ่งล้านสี่หมื่นสองพันหกร้อยบาทถ้วน)

๙.๒ เงินนอกงบประมาณ (เงินกองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม) จำนวน ๗๘๑,๐๐๐ บาท (เจ็ดแสนแปดหมื่นหนึ่งพันบาทถ้วน)

๙.๓ งบลงทุน ๑๔๑,๖๐๐ บาท (หนึ่งแสนสี่หมื่นหนึ่งพันหกร้อยบาทถ้วน)

๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ

๑ ตุลาคม ๒๕๖๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๗๐

๑๑. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑๑.๑ เกษตรกรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และพัฒนาความรู้ สามารถนำไปปรับใช้และก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

๑๑.๒ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

๑๑.๓ เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑๑.๔ พื้นที่สำนักงานสนามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวฯ เป็นศูนย์เรียนรู้การพัฒนาตามแนวพระราชดำริของเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป